

УДК 347.99-028.27+004+378

Храпенко Олена Олегівнакандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса, Україна

ORCID 0000-0001-5864-0367

lenahrapenko@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМИ «ЕЛЕКТРОННИЙ СУД» У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ-ЮРИСТІВ

Анотація. У статті обґрунтовується необхідність впровадження в навчальний процес підготовки студентів-юристів інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема вивчення системи «Електронний суд», яка стала важливим кроком до трансформації юридичної діяльності з усталеної системи до комунікаційної моделі, що передбачає дебіюрократизацію та підвищення ефективності судочинства. Погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на інформатизацію суспільства виявляють численні ризики функціонування інформаційного середовища, але жодним чином не знижують значення інформаційних технологій у вдосконаленні державних інститутів. Обґрунтовується, що судочинство не має залишатися осторонь новітніх технологій, а тому впровадження системи «Електронний суд» є вагомим фактором забезпечення доступності, прозорості та ефективності правосуддя. У цьому контексті у статті проаналізовано етапи впровадження системи електронного судочинства, які заклали підвалини автоматизації та інформатизації судового процесу, та висвітлено їх переваги. Представлено основні напрями розробки спеціального курсу «Електронне судочинство» для студентів-юристів. Запропоновано поділ спецкурсу на блоки – теоретичний (лекційні заняття) та практичний (практичні та семінарські заняття, моделювання, екскурсійні заняття – відвідування судових органів). Лекційні заняття пропонується проводити із залученням мультимедійних засобів, презентацій та реальних кейсів. У результаті лекційних занять студенти знайомляться з роботою системи «Електронний суд», Інтернет-ресурсами, які стосуються діяльності судів, державних реєстрів з відкритим доступом, а також опановують основні положення нормативно-правових актів, які стосуються судової діяльності. Протягом практичних занять використовуються імітаційні методи для формування у майбутніх юристів навичок вирішення практичних ситуацій, що виникають у діяльності співробітників суду в контексті електронного судочинства. Наприкінці курсу пропонується проведення імітаційного судового процесу. Наголошується, що для практичної підготовки студентів-юристів важливим постає співпраця закладів вищої освіти і судових органів, а також активізація практичної компетентності студентів із користування інструментами електронного судочинства.

Ключові слова: електронне судочинство; «Електронний суд»; навчання студентів-правників; спеціальний курс; ефективність судочинства.

1. ВСТУП

Постановка проблеми. Юриспруденція завжди являла собою усталену систему, в якій технологічні рішення відігравали далеко не головну роль. Але в сучасних умовах трансформації суспільства зміни вектора розвитку суспільних процесів у бік інформаційної складової та перезавантаження людської діяльності і комунікації в електронну форму юридична діяльність набуває нових властивостей, які тісно пов'язані з інформатизацією суспільства.

Впровадження в навчання майбутніх правників технологічних рішень, зокрема інструментів електронного судочинства (наприклад, система «Електронний суд»), є важливим кроком до створення комунікаційної моделі юридичної діяльності, яка має на меті дебіюрократизацію та підвищення ефективності функціонування інститутів

державної влади. Застосування системи «Електронний суд» у навчанні студентів-правників сприяє засвоєнню практичних навичок використання всіх опцій та переваг електронного судочинства; розумінню теоретичних аспектів судочинства та зіставленню їх з практичними; втіленню принципу наочності навчання та перетворенню студентів на активних учасників навчального процесу. Саме тому необхідно усвідомлювати нагальність використання інформаційно-комунікаційних технологій (на прикладі системи «Електронний суд») при підготовці студентів-правників у практичному застосуванні отриманих теоретичних знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час вивчення проблематики застосування інформаційно-комунікаційних технологій і використання системи «Електронний суд» у підготовці студентів-правників було опрацьовано велику кількість теоретичних розробок науковців. Але в зв'язку зі стрімким розвитком технологій у юридичній освіті неможливо виокремити комплексні дослідження такої проблематики. Тому використовувалися окремі напрацювання у сфері дослідження е-демократії, електронного судочинства та інформаційних технологій у юридичній освіті О. В. Бринцева [1], І. Боголюбського [2], Н. І. Логінової [3], А. Л. Паскар [4] та інших.

Суспільна корисність впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у підготовку студентів-юристів зумовлюється тим, що, як слушно зауважує О. С. Федорчук, «метою підготовки висококваліфікованого фахівця є формування системи знань, умінь і навичок, які дадуть йому можливість виконувати професійні обов'язки на якісно новому рівні, з використанням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій» [5, с. 3]. З огляду на стрімкий розвиток технологій, наукові джерела, які можуть складати основу дослідження (праці В. Гавловського, В. Елькіна, В. Журавського, Р. Калюжного, М. Польового, М. Швеця, В. Цимбалюка та ін.), втрачають актуальність і можуть використовуватися лише у ретроспективному аналізі.

Низка публікацій аналітичного характеру стала основою для виявлення суспільної думки про необхідність системи «Електронний суд» [6]. Також емпіричну основу дослідження склали нормативно-правові акти, які регламентують застосування системи «Електронний суд» в українських судових органах.

Опрацювання наукових розробок, виявлення особливостей навчання студентів-правників основам роботи з системою «Електронний суд» є передумовою формування навичок практичного застосування теоретичних знань. Тому, з огляду на постійний розвиток технологій, які можливо застосувати у практичній юридичній діяльності, використання системи «Електронний суд» при підготовці майбутніх правників є доцільним та важливим для дослідження і впровадження у процес підготовки. Наукове ж обґрунтування впровадження технологічного підходу в навчанні студентів-правників потребує розробки відповідного методичного забезпечення з урахуванням практичного нахилу такого навчання.

За кордоном підготовка студентів-правників за допомогою системи електронного судочинства дещо відрізняється від української через відмінності правових систем. Зокрема, широко використовується платформа CaseLines [7] (Велика Британія), яка дозволяє досліджувати докази у судовому провадженні та продивлятися попередні рішення (прецеденти). У Сполучених Штатах Америки існують тренінгові програми не тільки для правників, але і для судових репортерів (як відомо, у США традиційно на судових засіданнях присутні судові репортери або стенографісти, завданням яких є нотування усього судового процесу). Загалом електронне судочинство отримує все більше розповсюдження, але навчання студентів-правників не завжди відповідає вимогам сьогодення і часто не включає формування практичних навичок роботи з подібними системами.

Мета статті. Метою статті є дослідження особливостей застосування системи «Електронний суд» у підготовці студентів-правників та формування у них практичних навичок роботи із зазначеною системою, опрацювання електронних судових справ, ведення електронного документообігу суду тощо.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Теоретичні засади електронного судочинства

Дослідники різних сфер заявляють, що інформатизація суспільства має численні ризики, оскільки породжує велику кількість суперечностей нової генерації [9], а здатність людини вчасно усвідомлювати їх і слідувати темпам функціонування інформаційного середовища значно відстає від цих темпів. Внаслідок зазначеного проявляється загроза приватності життя людини.

Однак вищезазначене не означає зниження цінності інформаційних технологій для задоволення суспільних потреб. Навпаки, інформатизація суспільних відносин стає важливим інструментом сфер, які мають суто публічний характер [1, с. 5], наприклад, державне управління, окремою складовою якого є правосуддя.

Демократичний устрій держави передбачає поділ гілок влади на законодавчу, виконавчу та судову, ця аксіома може бути застосованою і до електронної демократії (е-демократії, сутність якої полягає в застосуванні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для залучення громадян у суспільно-політичне життя). Судочинство, яке є ключовим компонентом демократичного устрою, в контексті розвитку е-демократії в Україні також не залишається осторонь і отримує нові інструменти забезпечення доступності правосуддя, ефективності та прозорості судової діяльності.

У загальних рисах нововведеннями системи «Електронний суд» стали організаційні поліпшення, а саме – забезпечення доступності правосуддя шляхом впровадження електронного документообігу між учасниками судового процесу, скорочення судових витрат та паперового документообігу, прискорення обміну документами між судовими органами та інстанціями та багато інших. Власне забезпечення прозорості й доступності правосуддя, ефективності роботи судової системи та економії державних видатків на судову систему є основними важливими завданнями електронного судочинства.

Державна судова адміністрація розробила й затвердила Концепцію створення Єдиної судової інформаційної системи, метою створення та функціонування якої є, насамперед, «інформаційна та технологічна підтримка судочинства на принципах дотримання балансу між потребою громадян, суспільства і держави у вільному обміні інформацією і необхідними обмеженнями на її розповсюдження» [9]. Але, попри те, що Концепція була затверджена в 2014 році, лише з набуттям чинності нових процесуальних кодексів (15 грудня 2017 року), а саме – Цивільного процесуального кодексу, Господарського процесуального кодексу, Кодексу адміністративного судочинства, – законодавець анонсував запровадження нової Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи.

У рамках Єдиної судової інформаційної системи України наразі функціонує проект «Електронний суд», завданням якого є удосконалення функціональних і технологічних можливостей інформаційної інфраструктури судів загальної юрисдикції.

Пріоритетними завданнями проекту є забезпечення відкритого доступу учасників процесу до інформації шляхом створення сучасних інтернет-ресурсів і встановлення в приміщеннях судів інформаційно-довідкових кіосків, поетапний перехід до електронного обміну процесуальними документами між судом і учасниками процесу із

застосуванням електронного цифрового підпису, до електронного обміну інформацією з базами даних інших державних органів та установ, до забезпечення повної комп'ютеризації процесів судового діловодства, формування єдиного електронного архіву судових документів [9].

2.2. Впровадження системи «Електронний суд»

Впровадження системи «Електронний суд» розроблялося у декілька етапів відповідно до потреб судової системи. Основними можна назвати такі етапи:

1. Створення єдиної локальної мережі через захищені канали Інтернет та покращення технічного оснащення судових органів, створення умов для використання електронного цифрового підпису (ЕЦП) для захисту інформації в електронних документах.
2. Розробка спеціалізованого програмного забезпечення «Автоматизована система документообігу суду», яке наразі забезпечує електронний документообіг та укладання судової статистики. Отже, створюється замкнений цикл обробки інформації від її надходження до передання судових рішень у Єдиний державний реєстр судових рішень. Також значно спрощується генерування статистичних звітів за будь-який період роботи суду (єдина умова – з початку роботи Автоматизованої системи документообігу суду).

Головною новелою цього етапу стало впровадження автоматизованого розподілу судових справ між усіма суддями конкретного суду. Алгоритм розподілу враховує спеціалізацію суддів та їх поточне навантаження, що, безперечно, є гарантією неупередженості та прозорості призначення судді конкретного провадження.

1. Забезпечення електронного документообігу між судовими органами та іншими державними органами, зокрема Державною фіскальною службою – для отримання інформації про реєстраційний номер платника податків (ПН).
2. Створення системи автоматичного інформування щодо ходу розгляду судових справ. Автоматизована система документообігу суду, за умови надання сторонами в конкретній справі попередньої згоди, може забезпечувати розсилання судових повісток та процесуальних документів учасникам процесу на електронну пошту і у вигляді SMS-повідомлень про час та дату судового засідання у справі. Це нововведення значно прискорило строки надсилання судових документів (зокрема повісток) та суттєво збільшило економію бюджетних коштів на кореспонденції.
3. Обладнання залів судових засідань комплексом технічного фіксування судового процесу та відеоконференцзв'язку. Автоматизована система документообігу суду включає також оформлення журналу судового засідання, який завдяки технічному фіксуванню формується в автоматичному режимі секретарем судового засідання. Відеоконференцзв'язок дозволяє проводити дистанційні судові засідання у випадках, коли учасники провадження не можуть особисто бути присутніми на судовому засіданні, знаходячись у віддаленому місці України або за її межами. Обладнання залів судових засідань подібними системами гарантує прозорість та публічність провадження, оскільки дозволяє транслювати хід засідання в Інтернет, одночасно отримуючи відеозапис трансляції за допомогою відео хостингу Youtube.
4. Повномасштабне залучення засобів електронного зв'язку та документообігу для пришвидшення отримання інформації з Державних реєстрів, отримання адвокатами доручень (у випадку надання безкоштовної вторинної правової допомоги), створення Єдиної бази даних електронних адрес, номерів факсів

(телефаксів) суб'єктів владних повноважень. Все це дозволяє здійснювати дебіюрократизовану та оперативну взаємодію судових органів та інших державних суб'єктів у процесі розгляду судових справ.

5. Реалізація проекту та навчання співробітників судових органів роботі в системі «Електронний суд».

У цілому впровадження проекту «Електронний суд» дозволило створити дієві механізми обміну інформацією між Центральною базою даних судової системи і Єдиним реєстром досудових розслідувань, Єдиним державним реєстром осіб, які вчинили корупційні правопорушення, Державним реєстром виборців та багатьма іншими державними реєстрами, «де оперативність оновлення інформації, її повнота, захищеність засобами криптографії та виключенням людського впливу з процесу обміну інформацією має велике значення для роботи правоохоронних та контролюючих органів держави» [10].

Отже, електронний судовий процес як безпосередня діяльність суду і суміжних органів має низку значних переваг:

- економія часу та матеріальних коштів. Паперовий документообіг потребував кадрових, фінансових і часових витрат, а також не забезпечував надійності та оперативності. Наразі шляхом впровадження електронного документообігу ця проблема майже усунута;
- забезпечення швидкого доступу до матеріалів провадження сторін у провадженні;
- усунення необхідності засвідчення паперових копій документів, що дозволяє уникнути витрат часу на виготовлення паперових копій документів, а електронна копія завжди відповідає оригіналу та може бути верифікована за допомогою відомостей системи;
- раціональне використання матеріальних засобів (фінансових, природних тощо).

Але є і недоліки. Наприклад, О. Бринцев відзначає «неготовність правового поля» [1, с. 19] до повноцінного впровадження електронного судочинства на практиці. Суди, попри «перезавантажені» процесуальні норми, не в змозі відмовитися від паперової форми процесу, а електронну комунікацію з учасниками судового процесу не завжди є можливість налагодити.

2.3. Використання системи «Електронний суд» для підготовки студентів-юристів

Необхідність підготовки студентів-юристів до практичної роботи в судових органах створила умови для включення в навчальні програми теоретичних та практичних занять із застосування інформаційних технологій у судових процесах.

Звісно, кожен вид судочинства – цивільне, кримінальне, адміністративне, господарське – мають свої особливості застосування новітніх технологій у роботі суду. Але основний алгоритм, який втілюється в будь-якому виді процесу, відповідно до нього і побудоване навчання студентів.

Розвиток інформатизації та автоматизації діяльності судових органів формує потребу у використанні інформаційних технологій в юридичній освіті, оскільки це дозволяє суттєво прискорити засвоєння знань, формування відповідних практичних навичок застосування технологій, адаптацію майбутнього фахівця до роботи в судових органах. Наочність та практична сторона навчального процесу забезпечує краще сприйняття інформації і, як наслідок, краще засвоєння знань.

Такі переваги використання інформаційних технологій мають враховуватися при розробці спеціального курсу «Електронне судочинство» для студентів-юристів.

Лекційні заняття мають проводитися з використанням мультимедійного обладнання, що дозволяє використовувати не лише його презентаційні можливості, але й демонструвати відповідні можливості програмного забезпечення або відеозаписи судових засідань у відкритому доступі, які дозволяють студентам досягнути можливості системи «Електронний суд». Такі лекційні заняття допомагають продемонструвати студентам роботу мережевих ресурсів («Судова влада України», «Ліга-Закон», «Єдиний державний реєстр судових рішень» тощо), які стосуються діяльності судів, державних реєстрів з відкритим доступом, нормативно-правових актів, які мають відношення до роботи суду.

Практичні та семінарські заняття мають проводитися в академічних групах з використанням моделювання можливих ситуацій і формувати у майбутніх правників навичок прийняття рішення у практичних ситуаціях, які виникають під час професійної діяльності співробітників судових органів. Основна увага акцентується на практичному застосуванні одержаних на лекційних заняттях знань та навичок. Тому основними видами робіт є такі:

- ознайомлення з Автоматизованою системою документообігу суду, алгоритмами її роботи та складовими;
- вивчення порядку автоматизованого розподілу справ у судах;
- ознайомлення із можливостями відеоконференцзв'язку у судових засіданнях;
- опрацювання алгоритмів роботи Єдиного державного реєстру судових рішень.

Отже, застосування системи «Електронний суд» у підготовці студентів-юристів передбачає такі основні блоки:

I. Оглядові лекційні заняття, де розглядаються проблеми автоматизації роботи судових органів, загальні питання технічного забезпечення, а також законодавче підґрунтя впровадження системи «Електронний суд».

II. Практичні заняття, які умовно поділяються на вивчення студентами основних напрямів роботи судової системи та ролі у ній Автоматизованої системи документообігу суду і засвоєння студентами базових навичок роботи із системою. У цикл практичних занять також включаються екскурсійні заняття – відвідування судових органів, де функціонує Автоматизована система документообігу суду.

У кінці курсу вважається за потрібне проведення імітаційного судового процесу поетапно від розподілу судових справ до формування рішення у провадженні.

У підготовці студентів до професійної діяльності перераховані види робіт сприяють виробленню компетентнісних навичок майбутніх співробітників судових органів, дозволяючи їм застосувати отримані знання на практиці. Наразі у навчальному процесі матеріали спецкурсу використовуються в окремих заняттях у рамках основного курсу «Організація судових та правоохоронних органів і адвокатури України».

Існуючий стан підготовки студентів-юристів, попри постійне вдосконалення та розвиток, все одно потребує змін у бік практичної спрямованості застосування навичок використання інформаційних технологій та програмних комплексів. Для цього необхідне втілення двохвекторного розвитку – подальше впровадження інформаційних технологій у роботу судових органів і активне залучення студентів-юристів до участі в симуляційних судових засіданнях, тобто співпраця закладів вищої освіти юридичного фаху із судовими органами.

Звісно, наразі електронне судочинство знаходиться на етапі його повномасштабного впровадження у діяльність судових органів, але навчання студентів-юристів має враховувати цю тенденцію до інформатизації судових процесів. Інформаційні технології ще не повністю замінили традиційний судовий процес, але сприяють наближенню його до викликів сучасності. Вимоги до навчального процесу визначаються саме вимогою задоволення інформаційних потреб, для чого, безперечно,

необхідно активніше використовувати інформаційні технології (зокрема систему «Електронний суд») у навчанні студентів-юристів, формуючи їх відповідну комунікативну та професійну компетентність.

3. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Інформатизація та автоматизація судових процесів впливають не тільки на діяльність судових органів, але й на особливості підготовки фахівців-правників. Завдяки можливості вивчення особливостей роботи системи «Електронний суд» студенти-юристи отримують не тільки теоретичний базис, але й практичні навички застосування технологічних рішень у судочинстві.

Використання мультимедійних ресурсів, презентацій та демонстраційних можливостей системи «Електронне судочинство» під час лекційних занять сприяє осягненню та розумінню студентами алгоритмів електронного судочинства, отриманню знань, пов'язаних із технологіями судового процесу, опрацюванню великих обсягів інформації, користуванню відкритими джерелами інформації (зокрема державними реєстрами). Вивчення особливостей системи «Електронний суд» потребує формування навичок швидкого опрацювання інформації для вирішення навчальних задач і ефективного шляху їх вирішення.

Під час вивчення теоретичної інформації (лекційного матеріалу та характеристик системи) щодо системи «Електронний суд» у студентів формуються навички активної самостійної роботи з використанням інформаційних технологій, що в подальшому відіграють значну роль у практичному застосуванні отриманих знань і продемонструють студентам необхідність постійної самоосвіти та вдосконалення власних навичок. Отже, у випадку появи нових технологічних та програмних рішень майбутні спеціалісти швидко адаптуються до їх вимог, маючи достатній рівень професійної компетентності в сфері використання систем електронного судочинства. Так, постає завдання підготовки майбутніх фахівців, які здатні відповідати вимогам сучасності та спроможні до професійного росту, соціальної та професійної адаптації.

Перспективами подальших досліджень цього напрямку є визначення конкретних методів роботи зі студентами в рамках спеціальних курсів, які поєднують у собі елементи юридичного та технологічного дослідження. Зокрема, потребує уваги формування інформаційної грамотності студентів-правників, навчання імітаційними та симуляційними засобами, підготовка викладачів до використання інформаційних технологій у навчанні, а також підвищення якості взаємодії закладів вищої освіти й судових органів в освітньому процесі. Варто зазначити, що саме імітаційні та симуляційні засоби навчання потребують більш широкого застосування, оскільки вони формують практичні навички участі в судових засіданнях, підготовки до них та узагальнення судової практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] О. Бринцев, «*Електронний суд*» в Україні. *Досвід та перспективи*». Харків: Право, 2016, 72 с.
- [2] И. Боголюбский, «Электронный суд в Украине: возможности, проблемы, перспективы», *Судеб.юрид. газ.*, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sud.ua/newspaper/2016/04/04/89028elektronnij-syd-v-ukraine-vozmozhnosti-problemiperspektivi>. Дата звернення: Трав.05.2018.
- [3] Н. Логінова, «Упровадження електронного правосуддя в систему судочинства», *Актуальні проблеми держави і права*, по. 72, pp. 429-435, 2014.

- [4] А. Л. Паскар, “«Електронний суд» – новітній засіб забезпечення доступу до правосуддя,” *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство.*, no. 682, pp. 70-75, 2013.
- [5] О. Федорчук, “Формування у майбутніх правознавців навичок професійного застосування інформаційно-комунікаційних технологій”, автореф. дис. канд. наук, Київ, 2009.
- [6] “Електронний суд. Офіційна електронна адреса”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://id.court.gov.ua/>. Дата звернення: Трав.04.2018.
- [7] “CaseLines: The Evidence Management Platform”. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://caselines.com/>. Дата звернення: Трав.04.2018.
- [8] О. Данильян, “Моральні дилеми інформаційного суспільства”, in *Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі*, Харків, 2012, pp. 21-24.
- [9] “Концепція галузевої програми інформатизації судів загальної юрисдикції, інших органів та установ судової системи,” *Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Одеській області*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://od.court.gov.ua/tu16/info_suddi/conzercia. Дата звернення: Трав.04.2018.
- [10] О. Горелов, “«Електронний суд» як запорука ефективності проведення судової реформи в Україні”, in *Новітні інформаційно-комунікаційні технології в модернізації публічного управління: зарубіжний і вітчизняний досвід*, Дніпропетровськ, 2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202016/pdf/14.pdf. Дата звернення: Трав.04.2018.

Матеріал надійшов до редакції 04.06.2018 р.

ПРИМЕНЕНИЕ СИСТЕМЫ «ЭЛЕКТРОННЫЙ СУД» В ПОДГОТОВКЕ СТУДЕНТОВ-ЮРИСТОВ

Храпенко Елена Олеговна

кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації
судебних, правоохоронительних органів и адвокатури

Национальный университет «Одесская юридическая академия», г. Одесса, Украина

ORCID 0000-0001-5864-0367

lenahrapenko@gmail.com

Анотация. В статье обосновывается необходимость внедрения в учебный процесс подготовки студентов-юристов технологических решений, в частности, изучение системы «Электронный суд», которая стала важным шагом к трансформации юридической деятельности от устоявшейся системы к коммуникационной модели, предполагающей деюрократизацию и повышение эффективности судопроизводства. Взгляды отечественных и зарубежных исследователей на информатизацию общества проявляют многочисленные риски функционирования информационной среды, но никоим образом не снижают значения информационных технологий в совершенствовании государственных институтов. Обосновывается, что судопроизводство не должно оставаться в стороне от новейших технологий, а потому внедрение системы «Электронный суд» является весомым фактором обеспечения доступности, прозрачности и эффективности правосудия. В этом контексте в статье проанализированы этапы внедрения системы электронного судопроизводства, которые заложили основы автоматизации и информатизации судебного процесса, освещены их преимущества. Представлены основные направления разработки специального курса «Электронное судопроизводство» для студентов-юристов. Предложено разделить спецкурса на блоки – теоретический (лекционные занятия) и практический (практические и семинарские занятия, моделирование, экскурсионные занятия – посещение судебных органов). Лекционные занятия предлагается проводить с использованием мультимедийных средств, презентационных и демонстрационных возможностей. В результате лекционных занятий студенты знакомятся с работой системы «Электронный суд», Интернет-ресурсов, касающихся деятельности судов, государственных реестров с открытым доступом, а также овладевают основными положениями нормативно-правовых актов, имеющих отношение к судебной деятельности. Во время практических занятий используются имитационные и симуляционные методы для формирования у будущих юристов навыков решения практических ситуаций, возникающих в деятельности сотрудников суда в контексте электронного судопроизводства. В конце курса предлагается

проведення імітаційного судового процесу. Відзначається, що для практичної підготовки студентів-юристів важко співпраця вищих навчальних закладів і судових органів, а також активізація формування практичної компетентності студентів по використанню інструментів електронного судопроцесу.

Ключевые слова: електронне судопроцесування; «Електронний суд»; навчання студентів-юристів; спеціальний курс; ефективність судопроцесування.

USE OF THE "ELECTRONIC COURT" SYSTEM IN FUTURE LAWYERS TRAINING

Olena O. Khrapenko

PhD in Law, Associate Professor of the Department of Organization of Judicial, Law Enforcement Bodies and Advocacy
National University "Odessa Academy of Law", Odessa, Ukraine
ORCID 0000-0001-5864-0367
lenahrapenko@gmail.com

Abstract. The article substantiates the necessity of introducing technological solutions into the educational process of future lawyers training, in particular, the study of the "Electronic Court" system, which has become an important step towards transformation of legal activity from the established system to the communication model, which involves de-bureaucratization and increasing the efficiency of legal proceedings. The views of domestic and foreign researchers on the informatization of society reveal numerous risks of the information environment functioning, but in no way reduce the importance of information technologies in improving state institutions. It is substantiated that legal proceedings should not be left to the side of the latest technologies, and therefore the implementation of the "Electronic Court" system is a significant factor in ensuring the accessibility, transparency and efficiency of justice. In this context, the article analyzes the stages of implementation of the e-justice system, which laid the foundations for automation and informatization of the court process and highlights their advantages. The main directions of development of the special course "Electronic Justice" for law students are presented. The division of the special course into blocks is offered: theoretical (lectures) and practical (practical and seminar classes, modeling, excursion classes – visits to judicial bodies). Lectures are offered with the use of multimedia, presentation and demonstration capabilities. As a result of lectures, students get acquainted with the work of the "Electronic Court" system, Internet resources related to the activities of courts, public registers with open access, as well as master the basic provisions of legal acts related to judicial activity. During practical classes, simulation methods are used to shape future lawyers' skills in solving practical situations that arise in the work of court staff in the context of e-justice. At the end of the course a simulation trial is proposed. It is noted that for the practical training of law students, cooperation between institutions of higher education and judicial authorities, as well as intensification of the formation of practical competency of students on the use of tools for electronic justice is important.

Keywords: e-justice; "Electronic Court"; training of law students; efficiency of justice.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] O. Bryntsev, "«Electronic Court» in Ukraine. Experience and Perspectives". Kharkiv: Pravo, 2016, 72 p. (in Ukrainian)
- [2] I. Bogolubskiy, "Electronic court in Ukraine: possibilities, problems, perspectives", *Sud.-yur. gaz.*, 2016. [online]. Available: <http://sud.ua/newspaper/2016/04/04/89028elektronnij-syd-v-ukraine-vozmozhnosti-problemiperspektivi>. Accessed on: 05.May.2018. (in Russian)
- [3] N. Loginova, "Implementation of e-justice in the judicial system", *Aktual'ni problemy derzhavy i prava*, no. 72, pp. 429-435, 2014. (in Ukrainian)
- [4] A. L. Paskar, "«Electronic Court» as the latest means of ensuring access to justice," *Naukovyi visnyk Chernivetskogo universytetu. Pravo*, no. 682, pp. 70-75, 2013. (in Ukrainian)

- [5] O. Fedorchuk, “The skills formation of professional usage of information communicational technologies by future lawyers”, abstract of Ph.D. thesis, Kyiv, 2009. (in Ukrainian)
- [6] “Digital court. Official electronic address” [online]. Available: <https://id.court.gov.ua/>. Accessed: 04-May-2018. (in Ukrainian)
- [7] “CaseLines: The Evidence Management Platform” [online]. Available: <http://caselines.com/>. Accessed on: 04.May.2018.
- [8] O. Danyl’yan, “The moral dilemmas of the information society”, in *Information Society and the State: Problems of Interaction at the Modern Stage*, Kharkiv, 2012, pp. 21-24. (in Ukrainian)
- [9] “The concept of the sectoral program of informatization of courts of general jurisdiction, other bodies and institutions of the judicial system,” *Terytorial’ne upravlinnya Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy v Odes’kii oblasti*. [online]. Available: https://od.court.gov.ua/tu16/info_suddi/conzepcia. Accessed on: 04.May.2018. (in Ukrainian)
- [10] O. Gorelov, “«Electronic court» as a guarantee of the effectiveness of judicial reform in Ukraine”, in *Latest information and communication technologies in the modernization of public administration: foreign and domestic experience*, Dnipropetrovs’k, 2016. [online]. Available: http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202016/pdf/14.pdf Accessed on: 04.May.2018. (in Ukrainian)

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.